

Lausunto

4.3.2022

VN/15849/2021

VN/15849/2021-VM-20

Opetus- ja kulttuuriministeriö

Hallituksen esitysluonnos laiksi opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain muuttamisesta

Opetus- ja kulttuuriministeriössä on valmisteltu hallituksen esitysluonnos opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain muuttamisesta. Esitysluonnoksessa ehdotetaan opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annettuun lakiin (1705/2009), jäljempänä rahoituslaki, lisättäväksi säännös varhaiskasvatuksen sekä esi- perusopetuksen koulutuksellista tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta edistäviin toimenpiteisiin myönnettävästä valtionavustuksesta. Avustuksen käyttökohteista ja myöntämisperusteista on tarkoitus säätää valtioneuvoston asetuksella.

Ehdotettu laki on tarkoitettu tulemaan voimaan 1.1.2023.

Opetus- ja kulttuuriministeriö on pyytänyt valtiovarainministeriöltä lausuntoa esitysluonnoksesta. Pyydettyä lausuntonaan valtiovarainministeriö toteaa seuraavaa.

Lähtökohdasta

Esitysluonnoksen mukaan rahoituslakiin lisättäisiin säännös varhaiskasvatuksen sekä esi- perusopetuksen koulutuksellista tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta edistäviin toimenpiteisiin myönnettävästä valtionavustuksesta. Valtionavustus myönnettäisiin erityisavustuksena.

Valtionavustus on valtion varoista myönnettävää harkinnanvaraista rahoitusta, jolla tuetaan tiettyä yhteiskunnallisesti tarpeelliseksi katsottavaa hanketta tai toimintaa. Valtionavustus-laissa (688/2001) säädetään niistä perusteista ja menettelyistä, joita noudatetaan myönnettäessä valtionavustuksia. Valtionavustuslaki on yleislaki. Jos muussa laissa on valtionavustuslaista poikkeavia säännöksiä, noudatetaan niitä valtionavustuslain asemesta.

Valtionavustuslain 8 §:ssä säädetään valtionavustuksesta annettavista tarkemmista säännöksistä. Sen mukaan tarkempia säännöksiä valtionavustuslain soveltamisalaan kuuluvan valtionavustuksen talousarvion mukaisesta myöntämisestä, maksamisesta ja käytöstä voidaan antaa asetuksella. Pykälän nojalla annettavalle asetukselle on ominaista se, että se liittyy valtion talousarvion johonkin määrärahaan. Asetuksen sisältö voi vaihdella ohjaustarpeen, valtionavustustyypin ja avustuksen saajien suhteen.

Valtionavustuslain 8 §:n nojalla annettavat asetukset voivat sisältää tarkempia säännöksiä esimerkiksi valtionavustuksen saajista, myöntämisen tarkemmista perusteista, käyttöehdoista, yksityiskohtaisista tiedoista ja selvityksistä, joita on edellytettävä annettaviksi hakemuksen käsittelemiseksi, hakuajoista, valtionavustuksen käyttöajasta sekä valtionavustuksen saajan selvitysvelvollisuuden täyttämiseksi tarpeellisten tietojen ja selvitysten yksityiskohdista.

Postiosoite
Postadress
Postal Address
 Valtiovarainministeriö

Käyntiosoite
Besöksadress
Office

Puhelin
Telefon
Telephone

Faksi
Fax
Fax

s-posti, internet
e-post, internet
e-mail, internet

PL 28
 00023 Valtioneuvosto

Snellmaninkatu 1 A
 Helsinki

0295 16001
 +358 295 16001

kirjaamo.vm@gov.fi

Esitysluonnoksessa ei ole lainkaan käsitelty sen suhdetta voimassa olevaan valtionavustuslakiin. Ehdotetusta säännöksestä ei myöskään käy ilmi, tarkoitetaanko erityisavustuksella valtionavustuslain 5 §:ssä tarkoitettua erityisavustusta sekä onko erityisavustukseen tarkoitus soveltaa valtionavustuslakia ja jos on, miltä osin sitä on tarkoitus soveltaa. Epäselvää siis on esimerkiksi, sovelletaanko avustukseen (ja miltä osin) valtionavustuslain säännöksiä, jotka koskevat valtionavustuksen myöntämisen perusteita, avustuksen myöntämistä ja maksamista, avustuksen käyttöä ja valvontaa sekä avustuksen palauttamista ja takaisinperintää. Esitysluonnoksen jatkovalmistelussa on perusteluja (ml. yleisperustelut) ja ehdotettua lakia täsmennettävä tältä osin.

Lisäksi esitysluonnoksen toteuttamisvaihtoehtoja koskevaa lukua on tarpeen täsmentää jatkovalmistelussa siten, että siinä käsitellään ja analysoidaan yhtenä toteuttamisvaihtoehtona mahdollisuutta säätää avustuksesta suoraan valtionavustuslain 8 §:n perusteella ilman että, avustusta koskeva säännös lisättäisiin voimassa olevaan rahoituslakiin.

Valtiovarainministeriö on kiinnittänyt opetus- ja kulttuuriministeriön huomiota edellä mainittuihin seikkoihin 10.8.2021 antamassaan lausunnossa.

Taloudellisista vaikutuksista

Esitysluonnoksen mukaan positiivisen diskriminaation avustuksiin myönnettävä pysyvä määrärahataso on 15,228 milj. euroa edellisen julkisen talouden suunnitelman mukaisesti. Avustuksiin on myös myönnetty määräaikaista lisämäärärahoja. Pysyvä määräraha on tarkoitettu esi- ja perusopetuksen järjestäjille. Siten varhaiskasvatukseen suunnattuihin avustuksiin ei tällä hetkellä ole julkisen talouden suunnitelmassa varattu määrärahaa.

Valtiontalouden menokehys on tiukka. Valtiovarainministeriö katsoo, että esitysluonnoksesta ei tule aiheutua julkiselle taloudelle lisäkustannuksia. Mahdolliset määrärahatarpeet käsitellään ja päätetään valtiontalouden menokehysten puitteissa valtion talousarviossa ja julkisen talouden suunnitelmassa sovittaen ne yhteen muiden julkisen talouden menotarpeiden kanssa.

Jatkovalmistelussa esitysluonnoksen perusteluja on tarpeen täydentää siten, että taloudellisia vaikutuksia koskevassa luvussa selostetaan muun muassa seuraavia seikkoja: edellyttääkö esitys lisärahoitusta ja jos edellyttää, miten on ajateltu rahoittaa; miltä talousarvion momentilta määrärahat on tarkoitus osoittaa (onko kyse siirtomäärärahamomentista) ja minkä suuruisena avustus on tarkoitettu kohdennettavaksi varhaiskasvatukseen sekä esi- ja perusopetuksen järjestäjille.

Yksityiskohtaisia huomioita

Ehdotetun lain 44 a §:n 3 momentin mukaan avustuksen käyttökohteista ja myöntämisperusteista voidaan säätää tarkemmin valtioneuvoston asetuksella. Esitysluonnoksen perusteluissa ei kuitenkaan selosteta, miten myöntökriteereistä ja käyttökohteista on tarkoitus säätää. Kokonaiskuvan saamiseksi ja avustuksen käyttötarkoituksen hahmottamiseksi olisi ollut olennaista, että esitysluonnoksen liitteeksi olisi valmisteltu asetusehdotus – etenkin, koska esitysluonnoksen tavoitteena on vakiinnuttaa avustuksen myöntämiseen ja hakemiseen liittyviä menettelyjä ja periaatteita. Esitysluonnoksen jatkovalmistelussa on esitysluonnosta tarpeen täydentää vähintäänkin siten, että siinä selostetaan myös asetusehdotuksen tarkempi sisältö.

Ehdotetussa laissa käytetään valtion erityisavustus –käsitettä. Siinä tapauksessa, että erityisavustuksella tarkoitetaan valtionavustuslain 5 §:ssä tarkoitettua erityisavustusta, voi esitysluonnoksen jatkovalmistelussa pohtia, voisiko erityisavustus-käsitettä pitää riittävänä. Esitysluonnoksen perusteluissa on tarpeen selostaa, miksi on päädytty valtion erityisavustus –käsitteeseen ja mitä sillä tarkoitetaan.

Avustusprosessin toimeenpanossa on tarkoituksenmukaista hyödyntää käynnissä olevan valtionavustustoiminnan kehittämis- ja digitalisointihankkeessa kehitettävää valtionavustustietojärjestelmää. Esityksen tavoitetta avustusprosessin työmäärän vähentämisestä voidaan pitää lähtökohtaisesti kannatettavina. Tavoitteen saavuttamista voidaan merkittävästi edesauttaa ottamalla käyttöön uusi valtionavustustoiminnan tietojärjestelmä.

Lopuksi

Esitysluonnos tulee kuntalain (415/2015) 13 §:n mukaisesti käsitellä kuntahallinnon ja talouden neuvottelukunnassa.

Valtiosihteeri kansliapäällikkönä

Juha Majanen

Osastopäällikkö, budjettipäällikkö

Annika Klimenko

Jakelu

Laura Niemi

VN/15849/2021-VM-20

Seuraavat henkilöt ovat allekirjoittaneet tämän asiakirjan sähköisesti /

Följande personer har undertecknat denna handling elektroniskt /

This document has been signed electronically by the following persons: